

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2025, 8(6): 416-435.

DOI: [10.26677/TR1010.2025.1545](https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1545)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Yeşil Ekonomi Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezlerde Yeşil Denizcilik Vurgusu: İçerik Analizi*

Pınar TOPÇU, Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul, e-posta: pinartopcu2234@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0082-6991>

Doç. Dr. Fatma Yasemin NEMLİOĞLU KOCA, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü İstanbul, e-posta: yasemin.nemlioglukoca@istanbul.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2533-8078>

Öz

Bu çalışmada, 2000-2024 yılları arasında Türkiye’de yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusu yapan çalışmalara ilişkin içerik analizi sunulmaktadır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Buna göre; Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden ulaşılan erişime açık izinli lisansüstü tezlerin yılları, yazım dili, araştırma konuları, kullanılan metodolojileri ve örnekleme yöntemleri incelenmiştir. Araştırmaya konu tezler, yüksek lisans ve doktora düzeylerine, hazırlandıkları üniversitelere, ilgili enstitülere, anabilim dallarına, tez sonuç ve önerilerine, danışmanların unvanlarına göre ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda çalışma Türkiye’de yeşil ekonomi konusunda yazılmış akademik çalışmalarda yeşil denizcilik vurgusu özelinde literatürün mevcut durumunu ve alanın genel görünümünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma bulguları olarak yeşil ekonomi konusunda 58 adet lisansüstü çalışmanın bulunduğu, bu çalışmaların 5 adedinin doktora seviyesinde olduğu gözlemlenmiştir. 58 adet çalışmanın içerisinde 10 adet çalışmada yeşil denizcilik vurgusuna yer verildiği, ancak bu çalışmalar içerisinde doktora seviyesinde çalışmanın bulunmadığını görülmüştür. Yeşil denizcilik vurgusuna yer veren yüksek lisans tezlerinin genellikle lisansüstü eğitim enstitüsü ile fen bilimleri enstitülerinde kabul edildiği, deniz bilimleri anabilim dalı ve çevre mühendisliği anabilim dalında hazırlandığını, yöntemsel çeşitliliğin az olmakla birlikte, daha çok nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca tez danışmanlarının daha çok profesör doktor unvanlı kadın akademisyenlerden oluştuğu, yazarların çoğunluğunun kadın araştırmacı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarının yeşil ekonomi, sürdürülebilir denizel çevre yönetimi ve deniz bilimleri alanında; yeşil denizcilik, yeşil liman, yeşil deniz yolu taşımacılığı vb. gibi konularda hazırlanacak tezlerin yöntem ve örneklem çeşitliliğinin geliştirilmesinde faydalı olacağını, yeşil denizcilik ile ilgili yeni araştırmaları teşvik edeceği ve bu nedenle bilimsel alana katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

* Bu çalışma “Deniz Yolu Taşımacılığının Yeşil Ekonomi Üzerindeki Etkisinin Ekonometrik Analizi” konulu Doktora Tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Ekonomi, Yeşil Denizcilik, İçerik Analizi.

Makale Gönderme Tarihi: 03.03.2025

Makale Kabul Tarihi: 04.06.2025

Önerilen Atıf:

Topçu, P. ve Nemlioğlu Koca, F. Y. (2025). Yeşil Ekonomi Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezlerde Yeşil Denizcilik Vurgusu: İçerik Analizi, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(6): 416-435.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2025, 8(6): 416-435. DOI: [10.26677/TR1010.2025.1545](https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1545)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

Green Maritime Emphasis in Graduate Theses on Green Economy: A Content Analysis

Pınar TOPÇU, Ph.D. Student, İstanbul University, Institute of Marine Sciences and Management, İstanbul, e-mail: pinartopcu2234@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0082-6991>

Associate Prof. Dr. Fatma Yasemin NEMLİOĞLU KOCA, İstanbul University, Institute of Marine Sciences and Management, İstanbul, e-mail: yasemin.nemlioglukoca@istanbul.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2533-8078>

Abstract

This study presents a content analysis of studies emphasizing green maritime in postgraduate theses written on green economy in Turkey between 2000 and 2024. Document analysis method was used in the research. Accordingly, the years, writing language, research topics, methodologies and sampling methods of the postgraduate theses, which were accessed through the database of the National Thesis Center of the Council of Higher Education, were examined. The theses subject to the research were analyzed in detail according to their master's and doctoral levels, the universities where they were prepared, related institutes, departments, thesis conclusions and recommendations, and the titles of the advisors. In this context, the study aims to reveal the current state of the literature and the general outlook of the field with a special emphasis on green maritime in academic studies on green economy in Turkey. As research findings, it has been observed that there are 58 postgraduate studies on green economy and 5 of these studies are at the doctoral level. Among the 58 studies, it was observed that 10 studies emphasized green maritime, but there were no doctoral level studies among these studies. It is revealed that master's theses emphasizing green maritime are generally accepted in the institutes of postgraduate education and institutes of science, prepared in the department of marine sciences and the department of environmental engineering, and that qualitative research methods are mostly used, although methodological diversity is low. In addition, it was determined that thesis advisors were mostly female academics with the title of professor doctor, and the majority of the authors were female researchers. It is predicted that the results of the study will be useful in improving the methodological and sampling diversity of theses to be prepared in the field of green economy, sustainable marine environmental management and marine sciences; green maritime, green port, green maritime transportation, etc., will encourage new research on green maritime and therefore contribute to the scientific field.

Keywords: Green Economy, Green Shipping, Content Analysis.

Received: 01.03.2025

Accepted: 04.06.2025

Suggested Citation:

Topçu, P. and Nemlioğlu Koca, F. Y. (2025). Green Maritime Emphasis in Graduate Theses on Green Economy: A Content Analysis, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(6): 416-435.

GİRİŞ

Dünyada doğal kaynakların sınırsız olarak kullanımı küresel bir kaygı oluşturmaktadır. 20. yüzyıl son çeyreğinden itibaren çevre sorunlarının hızla artması, doğal kaynakların tükenmeye başlaması bu konuda; devletleri, işletmeleri ve bireyleri çevresel farkındalıklar konusunda daha proaktif hale getirmiştir. Bugün doğal kaynaklar kapsamında dünya ticaretinde en büyük payı olan deniz alanları, literatüre girmiş önemli çevresel felaketlerin yaşandığı alanlar haline gelmiştir. Denizcilik sektörü, geçmişten günümüze kadar her geçen gün ticari hayatta önemini arttırarak devam ettirmekte, aşamalı olarak değişime ve dönüşüme konu olan ve dünya ticaretinin sürdürülebilmesinde önemli yeri olan alandır. Denizel çevre ortamı yaklaşık otuzun üzerinde sektörün kullanımına konu olan bir ortam olup (Doğan vd., 2005), bu kullanım alanlarının bir kısmı; balıkçılık ve deniz ürünleri, deniz taşımacılığı ve lojistik, deniz enerji kaynağı, deniz turizmi, deniz araştırmaları ve eğitim, deniz kirliliği ve atık yönetimidir. Bu kadar çok çeşitli ve rekabet içerisinde olan kullanım talebi denizel ortamın dengeli ve sürdürülebilir olmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, denizlerin farklı kullanım alanları arasında uyumlu bir denge sağlanması, deniz alanlarının bütünleşik yönetimi, denizel ekosistemin ve biyoçeşitliliğin korunması amacıyla 2000'li yıllardan sonra yeşil ekonomi kapsamında “yeşil denizcilik” kavramı Türk deniz camiasının gündeminde yer almaya başlamıştır. Kavram; çevreyi koruma, doğal kaynakları verimli kullanma ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme amacı güden yeşil ekonomi modelinin bir parçasıdır. Dolayısıyla bu modele ilişkin akademik çalışmaların yapılması önem arz etmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular, yeşil ekonomi ve sürdürülebilirlik kapsamında yeşil denizcilik konusunda araştırma yapacak araştırmacılara yol gösterici olması, yeşil denizcilik konusundaki lisansüstü tezlerin niteliği hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir.

İLGİLİ LİTERATÜR VE KAVRAMSAL ANALİZ

Çalışma konusu ile ilgili kavramlar farklı disiplinler ile ilgili olup konunun daha anlaşılır hale gelmesi amacıyla literatür analiz edilmiştir. Bu kavramlar; sürdürülebilirlik, yeşil ekonomi ve yeşil denizciliktir. Alanyazında sürdürülebilirlik, yeşil denizcilik ve yeşil liman konusunda yapılan çok az sayıda literatür taraması çalışması mevcuttur. Örneğin Sanrı, (2021), 2009-2020 yılları arasını kapsayan “Yeşil Limanlar Üzerine İçerik Analizi-2009-2020” konulu araştırmada konunun kapsamlı irdelenmediğini ifade etmektedir. Bucak ve Kuleyin (2016), 2007-2016 yıllarını kapsayan bir incelemesinde yeşil limanın ilk defa kavramsallaştırılması, bu konuda bir model oluşturulması ve yöntem geliştirilmesi hususunda eksiklikler olduğunu tespit etmiştir. Özispa ve Arabelen (2018), yapmış olduğu çalışmada 1987-2017 yılları arasında limanların sürdürülebilirliği konusunda literatürü incelemiş denizel çevre ve liman sürdürülebilirliği ile ilgili alanyazında sınırlı sayıda akademik ve bilimsel çalışma olduğunu ortaya koymuştur. Davarzani vd. (2015), alanyazın araştırmasında yeşil liman konusunda odaklanılan konuların karbon emisyonlarının azaltılması, ekolojik verimlilik, çevresel düzenleme ve kullanım politikaları üzerine olduğunu belirlemiştir.

Sürdürülebilirlik

Köken olarak Latince “*Sustinere*” kelimesinden gelen “sürdürülebilirlik” (*sustainability*) kavramı sözlük anlam olarak; sürdürmek ve aslına uygun devam ettirmek şeklinde ifade edilmektedir (Caradonna, 2014). Bu kavram son zamanlarda ekonomiden siyasete, eğitimden gıdaya birçok konuda ulusal ve uluslararası alanda öne çıkmış, her geçen gün giderek yaygın hale gelmiştir. Sürdürülebilirlik, mevcut ihtiyaçları, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan

karşılama amacıyla ekolojik ve sosyo-ekonomik boyutlarda dengeyi sağlamayı hedefleyen bir yaklaşımdır (Balkau ve Sonnemann, 2010). Sürdürülebilirlik, insanların yaşam kalitesini iyileştirirken, doğal kaynakları verimli kullanmak, ekosistemleri korumak ve toplumsal refahı artırmak için uzun vadeli çözümler üretmeyi amaçlayan model önermektedir (Burak vd., 2006). Bugüne kadar pek çok akademik çevre tarafından tanımı yapılan sürdürülebilirlik tanımlarındaki çeşitlilik sevindirici olup literatüre kavram konusunda birtakım hedeflerin, göstergelerin, sınıflandırmaların yapılmasına olanak tanımıştır. Bu devam eden bir süreç olmuştur (Güner, 2020). Tanımlardaki farklılıklar değişik sosyal çevrelerin davranışlarına yön veren birtakım kriterler bulunmaktadır (Geissdoerfer, 2017).¹ Sürdürülebilirlik özet olarak sadece ekolojik anlamda değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik boyutu da olan dengeli kalkınma anlayışıdır. Bu anlayışla hareket etmek, deniz alanlarının ve insanlığın ortak mirası olan doğal kaynakların geleceği için kritik bir durum arz etmektedir.

Yeşil Ekonomi

Yeşil ekonomi, çevresel değerlerin sürdürülebilirliği ve iktisadi anlamda büyümeyi bir arada hedefleyen bir ekonomik modeldir (Diniz ve Bermann, 2012:323). Bu ekonomik model, doğal kaynakların kullanımı süresince aynı zamanda korunmasını ve çevreye zarar vermeyen teknolojik aparatların kullanılmasını teşvik eder. Yeşil ekonomi, enerji verimliliğini artırmayı, karbon salınımını azaltmayı, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmayı ve atıkları geri dönüştürmeyi içeren uygulamalarla çevreye duyarlı bir büyüme sağlamaktadır (Danışman, 2012). Bu anlayış, sadece çevreyi korumayı değil, aynı zamanda iş fırsatları yaratmayı, toplumun refahını artırmayı ve daha adil bir ekonomi yaratmayı amaçlamaktadır (Aşıcı ve Şahin, 2017). Yeşil ekonomide, geleneksel endüstrilerin çevreye zarar veren uygulamalarından kaçınılmakta, bunun yerine daha sürdürülebilir, temiz ve verimli üretim yöntemleri kullanılmaktadır (Doğan, 2022). Bu süreç, enerji, tarım, sanayi, ulaşım ve denizcilik gibi birçok sektörde değişiklikler ve yenilikler gerektirir. Bu ekonomik sektörlerin en önemlilerinden birisi denizcilik sektörüdür (Gazioğlu vd., 2013).

Yeşil Denizcilik

Yeşil denizcilik (veya sürdürülebilir denizcilik)², denizcilik sektörünün çevresel etkilerini azaltmayı ve deniz ekosistemlerinin korunmasını amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu kavram, deniz taşımacılığı ve denizcilik faaliyetlerinin daha çevre dostu ve sürdürülebilir hale getirilmesi için çeşitli stratejilerin uygulanmasını ifade eder. Yeşil denizcilik uygulamaları, denizlerin ve okyanusların korunmasına yardımcı olurken, aynı zamanda sektördeki işletmelerin maliyetlerini düşürmelerine, verimliliklerini artırmalarına ve çevre dostu itibar kazanmalarına da olanak sağlayan hem çevresel hem de ekonomik açıdan uzun vadeli fayda sağlayan olgudur.

Yeşil denizcilik kapsamında yeşil liman kavramı için farklı tanımlar yapılmıştır. Genel olarak liman faaliyetlerinde çevresel değerlere duyarlı liman, yeşil liman olarak ifade edilmektedir (Ateş ve Akın, 2014). Diğer bir tanımda, denizcilik faaliyetlerinde çevre dostu uygulamalar sahip olan ve sürdürülebilirlik ilkesine uygun operasyonlara yatırım yapan ve bunu teşvik eden limanlar

¹ Bknz. Sürdürülebilirliğin ilkeleri; Geissdoerfer, M.; Savaget, P., Bocken, N.M. and Hultink, E. J. (2017). The circular economy–A new sustainability paradigm?, *Journal of Cleaner Production*, 143:757-768.

² Yeşil denizcilik kavramı içerisinde; yeşil liman, yeşil marina, yeşil deniz taşımacılığı, sürdürülebilir denizel çevre yönetimi vb. gibi denizcilik ile ilgili kavramlar yer almaktadır.

olarak ifade edilmiştir (Kaya, 2022). Türkiye Liman İşletmecileri Derneği Türklım “Yeşil Liman Raporu/Yeşil Liman Politika, Düzenleme ve Uygulamaları” başlıklı raporunda yeşil liman kavramını açıklamıştır.³

OECD kaynaklarında yeşil liman kavramını açıklayan üç temel boyuttan söz edilmektedir. Bunlar; gemi kaynaklı emisyonlar, deniz ve liman aktiviteleri ve denizel çevreye ait hinterlanda ulaştırması olarak belirtilmektedir (OECD, 2011). Uluslararası kuruluşlardan Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), Denizlerin Gemiler Tarafından Kirlenmesinin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesi (MARPOL) ile kavramın gelişmesine önemli katkı sağlamıştır.

Bugün iklim değişikliği ve küresel iktisadi kalkınma nedeniyle, yeşil liman uygulamaları dünya genelinde giderek daha da önemli hale gelmiş, limanlardan kaynaklanan çevre kirliliğini önlemek, yeşil liman politikasını uygulamak için birçok ülkede yeşil liman ölçütleri geliştirilmiş ve uygulaması zorunlu hale gelmiştir (Köseoğlu, 2020). Türkiye’de yeşil liman projesi hali hazırda gönüllük esasına dayanmakla birlikte, taraf olunan Paris İklim Anlaşması ile önümüzdeki yıllarda zorunlu hale geleceği beklenmektedir. Türkiye’de 2000’li yılların başından itibaren Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından gerekli önlemler alınmaya başlanmış ve yeşil liman projesi başlatılmıştır.

Yeşil denizcilik, düşük karbonlu teknolojiler, enerji verimliliği, atık yönetimi, karbon ayak izi azaltma, sürdürülebilir denizcilik teknolojileri, uluslararası düzenlemeler ve standartlar gibi birçok unsurlar içermektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, Türkiye’deki 133 devlet ve 75 vakıf üniversitelerinde yeşil ekonomi konusunda 2000-2024 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusunu incelemiş lisansüstü tezlerin içerik analizi yapılarak yeşil denizcilik kavramına olan bakış açısını incelemek, konuyla ilgili lisansüstü tezleri toplu bir şekilde analiz etmek, mevcut durumu ve genel profili belirlemektir. Araştırmanın problem cümlesi “yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusu nasıl bir dağılım göstermektedir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmada lisansüstü tezler belirli alt kategoriler dâhilinde analiz edilmiş ve aşağıdaki çalışma sorularına yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda yeşil ekonomi alanında yazılmış lisansüstü tezlerde “yeşil denizcilik” vurgusu yapılmış tezlerin;

- Yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin kaç adedinde yeşil denizcilik vurgusuna yer verilmiştir?
- Bu tezlerin konularına göre genel dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerin yapılmış olduğu yıllara göre sayısal dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerin yapılmış olduğu devlet üniversiteleri ile vakıf üniversitelerine göre sayısal dağılımı nasıldır?
- Bu tezler enstitülere ve anabilim dallarına göre nasıl dağılım göstermektedir?

³Yeşil liman, doğal yaşam açısından deniz tabiatını ve ekosistemi koruyarak iyileştirmek, liman faaliyetleri sonucu ortaya çıkan hava kalitesine etki eden zararlı emisyonları azaltmak, liman ve kıyı sularının temizliğini su kalitesi açısından iyileştirmek, liman bölgesindeki kirli toprakların temizlenmesini sağlamak, liman içerisinde ve limana giriş çıkış yapan tüm paydaşlara çevresel konulara yönelik işbirliği ile eğitim gerçekleştirmek olduğu belirtilmiştir.

- Bu tezlerin erişime açık olup olmaması, izin durumlarına ve yazılmış oldukları özgün dillerine göre dağılımları nasıldır?
- Bu tezlerde genellikle hangi araştırma yöntemleri kullanılmıştır?
- Türlerine ve desenlerine göre dağılımları nasıldır?
- Danışman unvanlarına göre dağılımları nasıldır?
- Araştırma yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- Örneklem belirleme yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- Tezler veri toplama, analiz etme ve değerlendirme yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?

Bu genel problemler kapsamında alt problemlere yanıt aranmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma dokümanları, veri toplama yöntemi, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusunun incelenmesinin amaçlandığı nitel araştırma desendeki bu çalışmada doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmaya konu olan olgu ve olgular hakkında bilgileri içeren mevcut yazılı dokümanların analizini kapsar. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Dolayısıyla bilimsel çalışmaların içerik ve yöntem bakımından detaylı bir analizinin yapılmasının, ilgili yeşil liman alanında çalışan araştırmacılara benzer nitelikte yapacakları projeler ve araştırmalar için önemli katkılar sunabileceği varsayılmaktadır. Buna göre literatür taraması yoluyla veriler toplanarak içerik analizi tekniğiyle de lisansüstü tezler incelenmiştir.

Çalışma Dokümanı

Bu çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren 2000-2024 yılları arasında yazılmış lisansüstü tezler kullanılmıştır. Tezlere ulaşabilmek için Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanına girilerek gelişmiş tarama yapılmış yeşil ekonomi ve yeşil denizcilik anahtar kelime olarak belirlenmiştir. Anahtar kelime için “içinde geçsin” filtresi uygulanmış, tez grubu olarak da “tümü” filtresi tercih edilmiştir. Çalışmaya dâhil edilen tezlerde anahtar kelimeler seçilmiş, tez başlığı, özet, dizin bilgilerine dikkat edilmiştir. Bu arama ölçütlerine uyan tezlerin içerikleri de ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda Tablo 1’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi konusunda yazılmış 58 lisansüstü tezde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren 10 adet lisansüstü çalışmanın olduğu görülmüştür. Dolayısıyla arama ölçütlerine uyan Türkiye’de 2020-2024 yılları arasında yeşil denizcilik vurgusu yapan toplam 10 lisansüstü tez çalışmaya alınmıştır.

Tablo 1. 2000-2024 Yılları Arasında Türkiye’de Yeşil Ekonomi Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezlerde Yeşil Denizcilik Vurgusuna Yer Veren Çalışmaların Dağılımı

Yıllar	Yeşil Ekonomi Konulu Lisansüstü Tez Çalışmaları	Yeşil Denizcilik Vurgusuna Yer Veren Lisansüstü Tez Çalışmaları
2000	-	-
2001	-	-
2002	-	-
2003	-	-
2004	-	-
2005	-	-
2006	-	-
2007	-	-
2008	-	-
2009	-	-
2010	-	-
2011	-	-
2012	-	-
2013	1	-
2014	1	-
2015	-	-
2016	3	1
2017	1	-
2018	2	-
2019	3	-
2020	5	2
2021	8	3
2022	10	1
2023	9	2
2024	15	1
Toplam	58	10

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaya konu olan tezlerin tespiti ve tezlerle ilgili veri edinilmesi amacıyla Yüksek Öğrenim Kurulu’nun Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan ve 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren lisansüstü tezler ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada YÖK’ün veri tabanındaki erişime açık ve izinli lisansüstü tez bilgilerinin hatasız ve güncel veri olduğu varsayılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında “yeşil ekonomi” konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde “yeşil denizcilik” vurgusuna yer veren erişime açık, izinli lisansüstü tezlerdir. Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında “yeşil ekonomi” konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde “yeşil denizcilik” vurgusuna yer veren 10 lisansüstü tezdır. Araştırma kapsamına dâhil olan tezlerin 2000 yılından sonraki dönemi kapsamının temel nedeni “yeşil ekonomi” kavramının Türk akademik camiasında 2000’li yıllardan sonra

araştırmaya konu edilmeye başlanmış olmasıdır. Yeşil ekonomi konusunda ilk lisansüstü tez çalışması 2013 yılında hazırlanmış, yeşil denizcilik vurgusu yapan lisansüstü tez çalışması ise 2016 yılında hazırlanmıştır. 2000-2024 yılları arasında yapılan tezlerin 10'u da yüksek lisans düzeyinde olup doktora düzeyinde yeşil denizcilik vurgusu yapan lisansüstü tez hazırlanmamıştır. Dolayısıyla araştırma evreni araştırma konusu ve arama kriterleri çerçevesinde belirlenen 10 lisansüstü tezden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma evreni ve örnekleme çerçevesinde Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 2000-2024 yılları arasında hazırlanan yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren lisansüstü tezlerden veriler toplanmıştır. Çalışma kapsamında "Türkiye'de 2000-2024 Yılları Arasında Yeşil Ekonomi Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezlerde Yeşil Denizcilik Vurgusuna Yer Veren Tezleri İnceleme Formu" hazırlanmıştır. Bu formda yapılan lisansüstü tezlerin türleri, yayımlandıkları yılları, kabul edildikleri enstitüleri, devlet ve vakıf üniversite türleri, tez danışmanı unvanları, özgün yazım dilleri, konu başlıkları, araştırma yöntemleri, veri toplama şekilleri, verileri analiz yöntemleri, sonuçlarının yer aldığı kutucuklar yer almaktadır. Söz konusu dönemde hazırlanan tezler düzeylerine, yıllara, konularına, anahtar sözcüklere, hazırlandıkları üniversitelere, enstitülere ve anabilim dallarına göre incelenmiştir. Ayrıca tezler kullanılan araştırma yöntemleri ve teknikleri, veri toplama araçları, danışmanların unvanları, yazarların cinsiyeti şeklinde elde edilen sonuçlara göre dağılımları da değerlendirilmiştir. Bu incelemeler için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte, benzer veriler, önceden belirlenmiş kavramlar ve temalar doğrultusunda gruplandırılır. Ardından, bu verilerin düzenlenmesi ve yorumlanması süreci, okuyucunun kolayca anlayabileceği bir formatta gerçekleştirilir. İçerik analizi, araştırmacılara veri setlerini derinlemesine inceleme ve anlamlı sonuçlar çıkarma fırsatı sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

BULGU VE YORUMLAR

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen verilere göre, Türkiye'de 2000-2024 yılları arasında "yeşil ekonomi" konusunda yazılmış 58 lisansüstü tez çalışmasında yeşil denizcilik vurgusuna yer veren erişime açık, izinli yaklaşık yirmi beş yıllık sürede toplam 10 adet lisansüstü tez hazırlanmıştır. Bu tezlerin tamamı izinli olup erişime açıktır. Araştırma kapsamına giren tez sayısında herhangi bir kısıtlama bulunmamakta, çalışmaya dâhil edilen tez sayısı 10 adet olarak belirlenmiştir. Çalışmada belirlemiş olduğumuz "Türkiye'de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren lisansüstü tezler belirlenen ölçütler bakımından nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusuna yanıt olacak alt amaçlara ait elde edilen akademik bulgular 16 alt başlık şeklinde aşağıda verilen tablolar hâlinde okuyucuya sunulmuştur. Doktora ve uzmanlık seviyesinde çalışma olmadığından lisansüstü tez çalışmaları YL1, YL2, YL3, ... YL10 şeklinde isimlendirilmiş, frekans (f) ve yüzde dağılımı (%) olarak verilmiştir.

Bu kapsamda Tablo 2'de Türkiye'de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren lisansüstü; doktora, yüksek lisans ve uzmanlık tezlerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Tezlerin Lisansüstü Seviyelerine Göre Dağılımı

Tezlerin Seviyesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	10	100
Doktora	-	-
Uzmanlık	-	-
Toplam	10	100

Tablo 2’de görüldüğü şekilde lisansüstü tezlerin seviyelerinin dağılımına baktığımızda araştırmaya konu olan toplamda 10 adet tezin tamamının diğer ifade ile %100’ünün yüksek lisans seviyesinde olduğu, doktora ve uzmanlık seviyesinde ise yazılmış tez çalışmasının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi konusunda yazılmış lisansüstü tezlerde yeşil denizcilik vurgusuna yer veren lisansüstü tezlerin konuları paylaşılmıştır. Doktora ve uzmanlık seviyesinde çalışma olmadığı için lisansüstü tez çalışmaları (YL) şeklinde isimlendirilmiştir.

Tablo 3. Yeşil Denizcilik Vurgusuna Yer Veren Lisansüstü Tez Çalışmalarının Konuları

Tezler	Tez Konuları
YL1	Yeşil liman kriterlerinin SWARA yöntemi ile değerlendirilmesi
YL2	Yeşil insan kaynakları uygulamalarının yeşil liman performansı üzerindeki etkileri
YL3	Sürdürülebilir kalkınma için yeşil limanlar örnek çalışma: Samsunport
YL4	Türk çevre mevzuatının yeşil liman uygulamaları kapsamında değerlendirmesi
YL5	Yeşil liman kriterlerinin AHS metodu ile analiz edilerek liman performans değerlendirilmesinin yapılması
YL6	Yeşil liman olabilme potansiyelleri açısından limanların ANP-BOCR yöntemi ile değerlendirilmesi
YL7	Tatvan Limanı’nın yeşil liman kriterleri açısından değerlendirilmesi
YL8	Yeşil limanlarda performans kriterlerinin değerlendirilmesi üzerine nicel bir araştırma
YL9	Yeşil liman yaklaşımı ve liman işletmelerinde sürdürülebilirlik
YL10	Yeşil marina konsepti ve marina işletmecilerinin yeşil marina performans kriterlerine bakış açılarının incelenmesi için bir yaklaşım önerisi

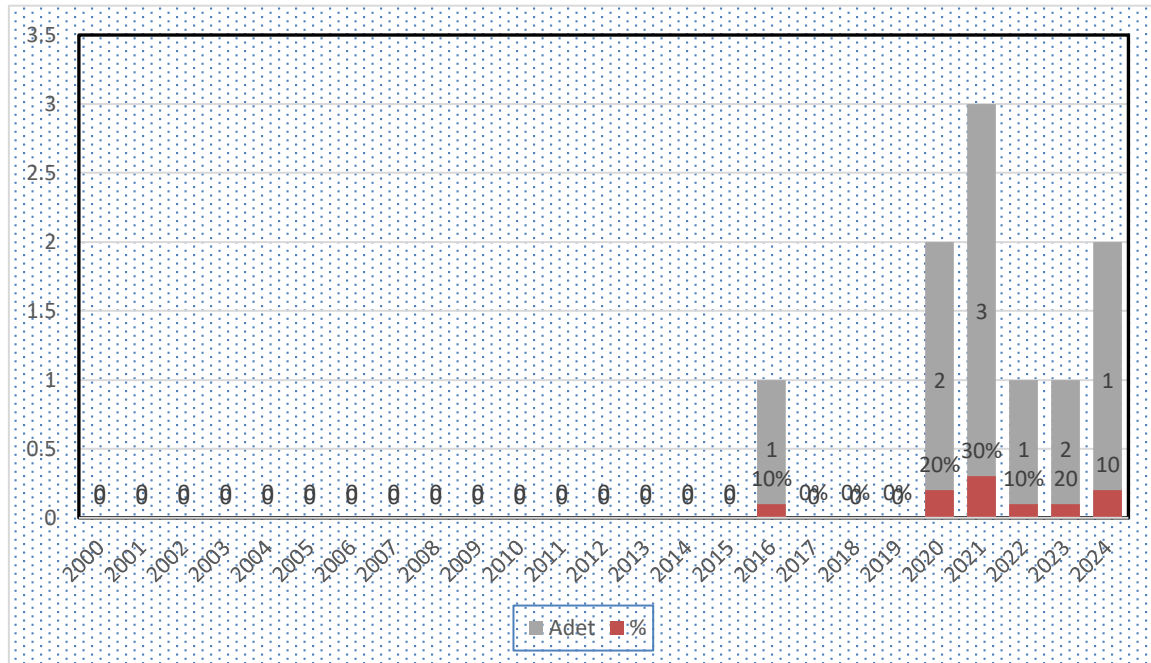
Tablo 3’de Türkiye’de yeşil liman konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin konuları verilmiştir. Tez konuları açısından çeşitliliğin sağlandığı pozitif olarak değerlendirilmekle birlikte yeşil denizcilik ile ilgili konuların daha fazla çalışılması gerekliliği sonucuna varılmıştır.

Tablo 4’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin sunulmuş olduğu yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de yeşil ekonomi konusunda ilk lisansüstü çalışmanın 2013 yılında, spesifik anlamda yeşil liman konusunu inceleyen araştırmanın 2016 yılında çalışıldığı, 2000-2015 yılları arasında araştırma konusu ile ilgili lisansüstü yazılan tezin bulunmadığı, devam eden yıllara göre seyrek bir şekilde dağılım gösterdiği görülmüştür. İlk onaylanan tezin 2016 yılında olması, bu tarihe kadar yeşil liman konusunda lisansüstü çalışmanın olmaması konunun yeni bir alan olduğu kadar akademik alanda yeşil denizcilik alanında yeterli çalışmanın olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. Tezlerin Onay ve Kabul Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Frekans (f)	Yüzde (%)
2000	-	-
2001	-	-
2002	-	-
2003	-	-
2004	-	-
2005	-	-
2006	-	-
2007	-	-
2008	-	-
2009	-	-
2010	-	-
2011	-	-
2012	-	-
2013	-	-
2014	-	-
2015	-	-
2016	1	10
2017	-	-
2018	-	-
2019	-	-
2020	2	20
2021	3	30
2022	1	10
2023	2	20
2024	1	10
Toplam	10	100

Şekil 1. 2000-2024 Yıllarında Yeşil Denizcilik Konusuna Yer Veren Lisansüstü Tezlerin Dağılımı
Kaynak:(Yazar)

Doktora seviyesinde tez çalışması bulunmamaktadır. 2020 yılından sonra çalışma konusuna olan akademik ilginin arttığını ve en çok da 2021 yılında %30 gibi bir oranda çalışma olduğunu

söyleyebiliriz. Ancak son dört yılda konuya ilgide bir azalma söz konusudur. Sonuç olarak Türkiye’de yeşil ekonomi kapsamında yeşil denizcilik olgusuna yer veren yeterli seviyede lisansüstü tez olduğunu söylemek mümkün değildir. Bugün itibarıyla lisansüstü öğretimimizin en çarpıcı çıktılarından biri ülkenin gelişme temposuna nispetle araştırmacı sayısının azlığıdır. İleriki yıllarda doktora seviyesinde yeşil denizcilik, yeşil liman, yeşil marina vb. gibi konuların akademik çevreler tarafından önemli hale geleceği ve bu seviyede de çalışmaların yapılacağı öngörülmektedir.

Tablo 5’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin devlet üniversiteleri ve vakıf üniversitelerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. Tezlerin Onay ve Kabul Aldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans (f)	Yüzde (%)
İstanbul Teknik Üniversitesi	3	30
İstanbul Arel Üniversitesi	1	10
Kocaeli Üniversitesi	1	10
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	10
Gazi Üniversitesi	1	10
Gümüşhane Üniversitesi	1	10
Bitlis Eren Üniversitesi	1	10
İskenderun Teknik Üniversitesi	1	10
Toplam	10	100

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tez çalışmasının yapıldığı ve onaylandığı üniversite olarak %30’luk bir oranla İstanbul Teknik Üniversitesi olduğu görülmektedir. Geri kalan üniversiteler ise %10 gibi dengeli bir dağılım gözlemlenmektedir. Vakıf üniversitelerinden yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan 1 adet lisansüstü tez çalışmasının yapıldığı görülmüştür.

Tablo 6’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin yapıldıkları ve onay aldıkları enstitülere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. Tezlerin Yapıldıkları ve Onay Aldıkları Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitüler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Fen Bilimleri Enstitüsü	4	40
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	4	40
Sosyal Bilimler Enstitüsü	2	20
Toplam+	10	100

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin %40 oranla Fen Bilimleri Enstitüleri ve Lisansüstü Eğitim Enstitüleri’nden onay aldığı görülmektedir. Bu oranı %20 gibi bir değer ile Sosyal Bilimler Enstitüsü izlemektedir.

Tablo 7’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin yapıldıkları anabilim ve bilim dallarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 7. Tezlerin Yapıldıkları Bilim Dalı ve Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalları	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Deniz Bilimleri Anabilim Dalı	5	50
Çevre Mühendisliği Ana Bilim Dalı	4	40
Uluslararası Ticaret ve Lojistik Ana Bilim Dalı	1	10
Toplam	10	100

Tablo 7’de incelenen lisansüstü tezlerin yazıldıkları anabilim dalı, bilim dalı ve bölümlere göre dağılımlarına bakıldığında 3 farklı anabilim dalında olduğu görülmektedir. %50 oranla en çok deniz bilimleri ana bilim dalından tez onaylandığı görülmektedir. Onu izleyen anabilim dalları ise %40 oranla çevre mühendisliği anabilim dalı ve %10 oran ile uluslararası ticaret ve lojistik anabilim dalı olarak analiz edilmiştir.

Tablo 8’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Tezlerde En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Tez	Anahtar Kelimeler
YL1	Deniz bilimleri, denizcilik, yeşil liman, sürdürülebilirlik, deniz ulaşımı,
YL2	Yeşil liman, deniz ekonomisi, denizcilik, sürdürülebilirlik, yeşil denizcilik
YL3	Yeşil liman, sürdürülebilirlik, atık yönetimi, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji
YL4	Çevre mevzuatı, sürdürülebilirlik, yeşil liman, denizcilik, çevre hukuku
YL5	Yeşil liman, ahs yöntemi, deniz kirliliği, deniz işletmeciliği, deniz taşımacılığı
YL6	ANP-BOCR yöntemi, yeşil liman, deniz kirliliği, deniz işletmeciliği, deniz işletmeciliği
YL7	Yeşil liman, deniz kirliliği, çevre hukuku, sürdürülebilirlik, deniz işletmeciliği
YL8	Yeşil liman, deniz kirliliği, deniz işletmeciliği, denizcilik, AHS yöntemi
YL9	Yeşil liman, deniz kirliliği, liman işletmeciliği, sürdürülebilirlik, küresel ısınma,
YL10	Yeşil marina, deniz kirliliği, liman işletmeciliği, sürdürülebilirlik, küresel ısınma,

Şekil 2’de incelenen tezlerde sıklıkla yer alan ve en çok kullanılan anahtar kelimeler ve dağılımları kelime bulutu olarak gösterilmiştir. Kelime bulutu (*Word Cloud*), metin verilerini görsel olarak temsil eden bir araçtır. Kelime bulutları, genellikle metin analizi ve veri görselleştirmesi amacıyla kullanılır. Bu tür görselleştirmeler, bir metnin içeriğini hızlıca kavramak veya en çok kullanılan terimleri belirlemek için oldukça etkili bir araçtır. Eğitimde, sosyal medya analizlerinde, araştırmalarda ve sunumlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Şekil 2’deki görselde, bir metindeki kelimeler farklı büyüklüklerde ve renklerde gösterilmiştir. Kelimenin büyüklüğü, metinde ne kadar sık geçtiğini ifade eder; yani daha sık geçen kelimeler daha büyük, daha az geçenler ise daha küçük görünür. Çalışmada yeşil liman kelimesinin en çok geçtiği görselde de doğrulanmaktadır. Kelime bulutları, görsel olarak çekici ve anlaşılır bir biçimde metindeki anahtar kelimeleri veya temaları ortaya çıkarır.

Oluşturmuş olduğum kelime bulutu görseline göre Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerde en çok kullanılan anahtar sözcüğün “yeşil liman” olduğu, “sürdürülebilirlik” ve “deniz kirliliği” kavramlarının da sıkça kullanılan anahtar kelimeler arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 9’da Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin hangi araştırma yöntemleriyle yapıldıkları sunulmuştur.

olacak şekilde %20'lik oran ile test/anket, test-görüşme ve görüşme tekniği kullandığı görülmektedir.

Tablo 11. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	Sıklık (f)	Yüzde(%)
Test/Anket	2	20
Test-Görüşme	2	20
Doküman Analizi	4	40
Görüşme	2	20
Toplam	10	100

Tablo 12'de Türkiye'de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezleri hazırlayan yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımı sunulmuştur.

Tablo 12. Tezlerin Araştırmacı Yazarların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yazarların Cinsiyeti	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	8	80
Erkek	2	20
Toplam	10	100

Tablo 12'de Türkiye'de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin araştırmacının cinsiyet dağılımına baktığımızda %80 oranla kadın araştırmacı yazar olduğu, %20 oranla da erkek araştırmacı yazarların bu alana katkı sağladığı görülmüştür. Bu veri erkek araştırmacılar tarafından yeşil denizcilik konusunun lisansüstü düzeyde ilgi görmeyen bir konu olduğu kanısını güçlendirmektedir.

Tablo 13'de Türkiye'de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin tez danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 13. Tez Danışmanlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

Akademik Ünvanlar	Sıklık (f)	Yüzde(%)
Prof. Dr.	5	50
Doç. Dr.	3	30
Yard. Doç. Dr. / Dr. Öğr. Üyesi	2	20
Toplam	10	100

Tablo 13'de akademik unvan bazında tez danışmanlarının dağılımına yer verilmektedir. Tez danışmanlarının çoğunluğu %50 profesör doktor unvanlı akademisyenlerden oluşmaktadır. Diğer tez danışmanlarının ise doçent doktor %30 ve yardımcı doçent/doktor öğretim üyesi %20 unvanlı oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 14’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin hangi dilde yazıldıkları sunulmuştur.

Tablo 14. Tezin Yazım Diline Göre Göre Dağılımı

Yazım Dili	Sıklık (f)	Yüzde (%)
Türkçe	10	100
İngilizce	-	-
Diğer	-	-
Toplam	10	100

Tablo 14’de hazırlanan lisansüstü tezlerin tamamının Türkçe olarak yazılmış oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 15’de Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin üniversitelerin bulundukları illere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 15. Tezlerin Yazıldıkları Üniversitelerin Bulundukları İllere Göre Dağılımı

İller	Frekans (f)	Yüzde (%)
İstanbul	4	40
Kocaeli	1	10
Samsun	1	10
Ankara	1	10
Gümüşhane	1	10
Bitlis	1	10
Hatay	1	10
Toplam	10	100

Tablo 15 incelendiğinde Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin 7 farklı ilde bulunan üniversitede yazıldığı, en yoğun araştırma yapan araştırmacıların %40 gibi bir oranla İstanbul ilindeki üniversitede olduğu, bunu Ankara, Kocaeli, Samsun, Gümüşhane, Bitlis ve Hatay illerinde bulunan üniversitenin izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de 81 ilimizin 27’si deniz kıyısındadır. Üniversitelerimizin büyük çoğunluğu deniz kıyısındaki illerimizde olup Türkiye’nin deniz gerçeği konusunda yeterli akademik araştırmaya yer verilmediği görülmektedir.⁴ Deniz kıyısı olmayan illerimizdeki Gümüşhane Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesi’ne ait 1’er adet yeşil denizcilik konusunda lisansüstü akademik çalışmayı gündeme aldıkları görülmektedir.

⁴Denize kıyısı olan illerimiz; Adana, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bursa, Çanakkale, Düzce, Edirne, Giresun, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Kocaeli, Mersin, Muğla, Ordu, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon ve Yalova’dır.

Tablo 16’te Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerde araştırmacıların ulaştığı sonuç ve öneriler tablolastırılmıştır.

Tablo 16. Tez Çalışmalarında Ulaşılan Sonuçların Dağılımı

Tez	Sonuçlar
YL1	Türkiye’de yeşil limanların sayısını artırılması ve mevcut limanların çevre dostu hale getirilmesi için teşviklerin artırılması ve hukuki düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.
YL2	Devletin yeşil organizasyonlar konusunda politika belirleyici otorite olarak teşvik, ödüllendirme ve yasal düzenleme yapması önerilmektedir.
YL3	Türkiye’de gönüllük esasına dayanan yeşil liman uygulaması zorunlu hale getirilmeli, konu ile ilgili bilinçlendirme için çalıştay, seminer, toplantılar ve akademik çalışmalar yapılmalıdır.
YL4	Türkiye yasal düzenlemelerin yeşil çevre politikaları ile uyumlu hale getirilmesi ve revize edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır
YL5	Yeşil liman gerekliliği konusunda asgari koşullara ilişkin kamu ve sektör temsilcileri ile belirlenecek kriterler hazırlanması gerekliliği belirtilmiştir.
YL6	Yeşil liman olgusu konusunda devlet ve özel kesimin ekonomik, sosyal ve fiziksel yapısını dikkate alan spesifik kriterler geliştirilmesi önerilmektedir.
YL7	Çevreci yönelim kapsamında sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve taraflar ile işbirlikleri artırılmalıdır.
YL8	Türkiye için tespit edilen limanların çevresel öncelik kriterleri bir devlet politikası haline getirilerek limanlar yeşil liman olmaları konusunda teşvik edilmelidir.
YL9	İklim değişikliği etkilerinin bertaraf edilebilmesi, çevre kirliliğinin azaltılması ve sürdürülebilir kalkınma için limanlarda düşük emisyonlu teknolojilerin kullanılmasının gerekliliği önerilmektedir.
YL10	Çevresel, ekonomik ve sosyal boyutta gelişme gösterebilmek adına yeşil marina konseptinin uygulanmasının kapsamı genişletilmelidir.

Tablo 16’e ait veriler yorumlandığında ortak sonuç; yeşil denizcilik konusunun zorunlu hale getirilmesi, devletin konuyu teşvik etmesi, sektör temsilcilerinin bu konuda bilinçlendirilmesinin gerekliliği kanaatine varılmıştır. Buna göre Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan lisansüstü tezlerin konularında farklı örneklerde nitel, nicel ve karma desenlerin kullanıldığı araştırmalarda yeşil liman kavramına yönelik ileriki dönemde zorunlu hale getirileceği bilinen sera gazı emisyonu hesaplaması, sürdürülebilir yeşil liman anlayışının önemli bir parçasını oluşturacağı, Dünyada ve Türkiye’de yeşil denizcilik olgusuna yönelik politika ve mevzuatın gelişiminin tartışılmasının önemi, yeşil denizcilik hususunda sektörde uygulanması gereken mevzuattan sorumlu paydaşların arasında iletişim ve koordinasyonun sağlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeşil ekonomi ve yeşil denizcilik kavramları 2000’li yıllardan itibaren uluslararası ve ulusal pek çok kurum, kuruluş, zirve ve bilimsel toplantının temel konusu olmuştur. Tüm dünyanın gündemi olan bu konunun eylem planlarındaki hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli araçlardan birisi de eğitim olup bu konuda bilimsel araştırmaların rolü büyüktür. Genel anlamda

denizcilik alanında yeşil liman konusunda lisansüstü tezleri inceleyen akademik çalışma sınırlı sayıda bulunmaktadır. Bu araştırma Türkiye’de deniz bilimleri alanında yeşil ekonomi kapsamında hazırlanan lisansüstü tezlerin içerik analizlerinin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi’nin veri tabanından alınmış olup Türkiye’de 2000-2024 yılları arasında yeşil ekonomi alanında 58 adet, yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan 10 adet lisansüstü tez çalışması olduğu görülmüştür.

Analiz sonucunda 2000-2024 yılları arasında yaklaşık yirmi beş yıllık gibi uzun bir süreçte yeşil denizcilik konusuna vurgu yapan 10 adet yüksek lisans tezi çalışılmış, doktora düzeyinde ise herhangi bir tez çalışmasının bulunmadığı görülmüştür. Nitel araştırmada sıklıkla araştırmacılarca kullanılan içerik analizi yöntemi benimsenerek hazırlanan çalışmada verilerin analizi için frekans (f) ve yüzde (%) metotları kullanılmıştır. Tezlerde sıklıkla kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde ise en fazla “yeşil liman” kavramı yer almış olup onu “sürdürülebilirlik” ve “deniz kirliliği” kavramları izlemiştir.

Türkiye’de yeşil ekonomi konusunda ilk lisansüstü çalışmanın 2013 yılında, spesifik anlamda deniz bilimleri alanında yeşil liman konusunda çalışmanın ise ilk olarak 2016 yılında çalışıldığı, 2000-2015 yılları arasında çalışma konusu ile ilgili lisansüstü yazılan tezin bulunmadığı, devam eden yıllara göre seyrek bir şekilde dağılım gösterdiği görülmektedir. Yeşil liman konusunda yeterli lisansüstü çalışmanın olmaması konunun yeni bir alan olduğu kadar akademik alanda denizcilik alanında yeterli ilgi duyulan çalışma alanı olmadığını göstermektedir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde yeşil denizcilik konusunda doktora seviyesinde çalışılmış akademik çalışmanın olmaması genel anlamda denizcilik ve özelde de yeşil denizcilik, yeşil liman ve yeşil marina konulu çalışmalara başlanması için geç kalındığı düşünülmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri ve deniz kıyısı diğer ülkeler ile kıyaslama yapıldığında Türkiye’deki üniversitelerde yeşil denizcilik konusunda daha az çalışmanın olduğu görülmektedir. 2020 yılından sonra kısmen de olsa zaman içerisinde konuya olan akademik ilginin arttığını ve en çok tezin 2021 yılında %30 orana ulaştığını söylemek mümkündür. Bugün itibarıyla lisansüstü öğretimimizin en çarpıcı çıktılarından biri Türkiye’nin denizcilik gelişme temposuna nispetle araştırmacı sayısının azlığıdır. İleriki yıllarda yeşil denizcilik konusunun öneminin daha iyi anlaşılacağı ve doktora seviyesinde akademik çalışmaların artacağı öngörülmektedir. Yeşil ekonomi kapsamında; yeşil denizcilik, yeşil liman, yeşil marina konularında en çok lisansüstü tezin onaylandığı üniversite İstanbul Teknik Üniversitesi’nin olduğu görülmektedir. Vakıf üniversitelerinde yeşil liman konusunda lisansüstü tez çalışmasının ise sadece bir üniversitede yapıldığı görülmüştür.

İncelenmeye alınan konunun yeşil denizcilik olması ve tezlerin yazıldıkları şehirlerin deniz kıyısı illerde olup olmamasına göre dağılımlarına bakıldığında en çok İstanbul, Samsun, Kocaeli, Hatay vb. gibi deniz kıyısı illerde bulunan üniversitelerde yazıldıkları, deniz kıyısı olmayan Ankara, Gümüşhane ve Bitlis illerimizdeki üniversitelerde de yazıldıkları görülmektedir. Araştırma konusu tüm tezlerin yazım dili olarak Türkçe’nin tercih edildiği, farklı dilde ise herhangi bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmacı yazarların cinsiyet dağılımları analiz edildiğinde çoğunluğun kadın araştırmacı yazar olduğu gözlemlenmektedir. Aynı şekilde tez danışmanlarının cinsiyet dağılımlarına bakıldığında da yine kadın danışmanların çoğunlukta olduğu analiz edilmiştir. Akademik danışmanların unvanları incelendiğinde profesör doktor unvanına sahip akademisyenlerin daha çoğunlukta olduğu, bunu doçent doktor ünvanlı akademisyenlerin izlediği saptanmıştır.

Analizi yapılan tezlerin lisansüstü seviyelerinin dağılımında yüksek lisans bitirme tezleri olduğu ve bu tezlerden üretilmiş kitap, kitap bölümü, derleme makale şeklinde yayımlanmadığı görülmüştür. Yapılan analizde doktora seviyesinde tamamlanmış herhangi bir tez çalışmasının

bulunmadığı gözlemlenmiştir. Çalışmaların enstitü dağılımlarına bakıldığında ise en çok fen bilimleri enstitüsü ve lisansüstü eğitim enstitüsünden onay aldıkları görülmüştür. Ana bilim dalı, bilim dalı ve bölüm olarak incelendiğinde ise tezlerin en çok çevre mühendisliği anabilim dalı ile deniz bilimleri anabilim dalında yazıldığı analiz edilmiştir.

Tezlerin araştırma yöntem ve tekniklerine bakıldığında araştırmacıların nitel araştırma yöntemini tercih ettikleri görülmektedir. Veri toplama araçları olarak anket formları, görüşme formları, deniz ve liman kirliliği ile ilgili geliştirilmiş araştırma ölçekleri en çok kullanılan araştırma araçlarıdır. Yeşil denizcilik, yeşil liman ve yeşil marina konularında onaylanan ve içerik analizi yapılan tezler yazarların kullandıkları kaynakçalara göre de incelenmiştir. Kaynakça özeti tablo halinde sunulmuş, tabloya göre en çok kullanılan kaynak türünün; kitaplar, dergiler, makaleler, tezler ve internet kaynakları olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların yayımlanmadıkları, dolayısıyla da daha çok kitleye ulaşmadığı görülmektedir. Çalışmaların yayımlanabilmesi için ilgili kamu kuruluşları, deniz ticaret odaları, üniversiteler ve özel sektör temsilcileri tarafından destek verilmesinin gerekli olduğu, yeni nesilde yetişen genç denizci araştırmacılar için yararlanıcı, yol gösterici birer kaynak el kitabı niteliği taşıyacaktır. Bu da alanda yeni araştırmaların yapılmasına, özellikle doktora alanında çalışmanın olmasına, konu çeşitliliğinin artmasına, yeşil denizcilik alanının özellikle deniz kıyısı illerimizdeki üniversitelerde çalışma konusu olarak seçilmesinde olumlu yönde yansımalar getirecektir.

Bu anlamda yeşil denizcilik konusunda hazırlanan tezlerin genel görünümü bu alanda farklı üniversitelerde ve disiplinlerde daha fazla çalışma yapılması gerektiğini, yapılan araştırmalar henüz başlangıç seviyesinde olduğundan, yapılan tezlerde birçok konunun çok az çalışıldığı veya hiç çalışmadığı görülmüştür. Ayrıca yapılacak olan yeni çalışmaların konu, yöntem, ölçme araçları ve örneklem açısından çeşitlendirilmesi sürdürülebilir yeşil denizcilik konusunun daha derinlemesine ele alınabilmesi adına faydalı olacaktır. Yeşil denizcilik konusunda yapılan mevcut lisansüstü tezlere genel bir bakış sağlama niteliğinde olan bu araştırmanın, geçmiş araştırmaları toplu bir şekilde ortaya koymasının yanı sıra gelecek araştırmalara da ışık tutarak yeşil liman yazınının geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Aydın, A. E. (2013). *Ürünler Yüklene Hedonik ve Faydacı Değeri Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Akın, M. (2020). *Yeşil Limanlarda Performans Kriterlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Nicel Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Hatay.

Alnıpak, S., ve Yorulmaz, M. (2019). Limanlarımızda Sürdürülebilir Çevre Yönetimi: Yeşil Liman Kavramı. VI. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi. 12-13 Aralık 2019. İstanbul. ss: 95-107.

Altuntaş, E. (2021). *Türk Çevre Mevzuatının Yeşil Liman Uygulamaları Kapsamında Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Aşıcı, A. A. ve Şahin, Ü. (2017). *Yeşil Ekonomi* (3. Baskı), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Aşkın, Ö. (2023). *Yeşil İnsan Kaynakları Uygulamalarının Yeşil Liman Performansı Üzerindeki Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Ateş, A. ve Akın, M. (2014). Türkiye’de Yeşil Liman Kavramı ve Yasal Çerçevesi. *II. Uluslararası Çevre ve Ahlak Sempozyumu*. 12-16 Kasım 2014. Adıyaman. ss:412-426.
- Balkau, F. and Sonnemann, G. (2010). Managing sustainability performance through the value-chain, *Corporate Governance, International Journal of Business in Society*, 10(1):46-58.
- Bucak, U. and Kuleyin, B. (2016). A Literature Review on Green Port-Related Studies, *Second Global Conference on Innovation in Marine Technology and the Future of Maritime Transportation*, 24-25 Ekim. Muğla 2016. ss: 320-331.
- Burak, S.; Doğan E. ve Akkaya M. A. (2006). Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’nin Entegre Su Kaynakları Yönetim Sistemi ve Sürdürülebilirlik, *Katı Atık ve Çevre Dergisi*, 3(2):25-36.
- Caradonna, J. L. (2014). *Sustainability: A history*, USA: Oxford University Press.
- Danışman, İ. K. (2012). Türkiye’de Liman Çevre Yönetimi ile İlgili Düzenlemeler, *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 4(2):69-87.
- Davarzani, H.; Fahimnia, B., Bell, M. and Sarkis, J. (2015). *A Review of the Literature of Green Ports and Maritime Logistics*. Fahimnia, B., Bell, M., Hensher, D., Sarkis, J. (Eds.) *Green Logistics and Transportation: A Sustainable Supply Chain Perspective*:149-158.
- Demir, E. (2021). *Yeşil Liman Kriterlerinin AHS Metodu ile Analiz Edilerek Liman Performans Değerlendirilmesinin Yapılması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Diniz, E. M. and Bermann, C. (2012). Green Economy and Sustainability, *Estudos Avançados*. 26(74):323-329.
- Doğan, M. (2022). Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Dönüşümde Yeşil Ekonominin Rolü, *Uluslararası Sosyal, Siyasal ve Mali Araştırmalar Dergisi*, 2(1):49-73.
- Doğan, E.; Burak, S., ve Akkaya, M. A. (2005). *Türkiye Kıyıları (Kavramsal Tanımlama, Planlama, Kullanım)*. İstanbul: Beta Kitabevi.
- Esmer, S. (2019). *Liman ve Terminal Yönetimi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Gazioğlu, C.; Uzun, Y., Akkaya, M. A., ve Kaya, H. (2013). *Kıyı Alanlarının Planlanması ve Kullanımı*. İstanbul: Bayem Yayıncılık.
- Geissdoerfer, M.; Savaget, P., Bocken, N.M. and Hultink, E. J. (2017). The circular economy–A new sustainability paradigm?, *Journal of Cleaner Production*, 143:757-768.
- Güner, U. (2020). *Çevresel Sürdürülebilirlik*, Google Elektronik Kitaplar. (12 Ocak 2025’de erişildi).
- Ilık, M. (2020). *Tatvan Limanı’nın Yeşil Liman Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bitlis Eren Üniversitesi, Bitlis.
- Kaya, E. N. (2022). *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yeşil Limanlar Örnek Çalışma: Samsunport*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Keske, B. (2021). *Yeşil Liman Olabilme Potansiyelleri Açısından Limanların ANP-BOCR Yöntemi ile Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane.
- Köseoglu, M. C. (2020). Türkiye ve Dünya Yeşil Liman Ölçütlerinin Karşılaştırmalı Bir Değerlendirmesi, *Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 12(33):33-57.

Mataracı, G. (2016). *Yeşil Liman Yaklaşımı ve Liman İşletmelerinde Sürdürülebilirlik*, Yüksek Lisans Tezi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Hatay.

OECD (2011). *Environmental Impacts of International Shipping: The Role of Ports*, OECD Publishing.

Özispa, N. and Arabelen, G. (2018). Sustainability Issues in Ports: Content Analysis and Review of The Literature. (1987- 2017), *SHS Web of Conferences*, 21-23 April 2018, France.

Sanrı, Ö. (2021). Yeşil Limanlar Üzerine İçerik Analizi: 2009-2020, *Beykoz Akademi Dergisi*, 9(2):50-72.

Turgay, N. (2023). *Yeşil Marina Konsepti ve Marina İşletmecilerinin Yeşil Marina Performans Kriterlerine Bakış Açılarının İncelenmesi İçin Bir Yaklaşım Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

<https://www.turklim.org>[Erişim Tarihi: 14.01.2025].

<https://www.yok.gov.tr>. [Erişim Tarihi: 14.01.2025].

Vural, Ö. (2024). *Yeşil Liman Kriterlerinin SWARA Yöntemi ile Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.